

Lærer vi av Da

Darwins teori har skapt debatt av to grunner: Den påstår at livet kan forklares uten en skaper, og at mennesket er blitt til gjennom gradvise endringer fra apelignende forløpere. 150 år etter står teorien fastere enn noensinne. Hva skal vi gjøre med det, og kan vi lære noe av debattene som ligger bak oss?

Forfatterne Dag O. Hessen og Thore Lie har med denne boka gjort alle som er opptatt av evolusjonsteori en stor tjeneste. De er begge evolusjonsbiologer og kan derfor lett betraktes som part i debatten. Men de har etter sine beste evner forsøkt å legge fram alle argument med stor respekt. Og det er all grunn til gi dem stor ære for arbeidet med å samle og analysere alle disse debattene. De har klart å sette debattene inn i en historisk sammenheng, der leseren blir kjent med de andre viktige tankeretningene i hver periode. Og de har klart å lage en selvstendig og velskrevet fortelling, slik at boka er sammenhengende og lesverdig og ikke bare et 150-årig kampreferat.

Ikke fagdebatt. Bokas krav til evolusjonsbiologisk innsikt er overkommelig for de fleste. Første oppdagelse er nemlig at den ikke inneholder noen faglig debatt naturviterne imellom om evolusjonens prosesser og mekanismer. Dette skyldes at slike debatter, som også har pågått hele perioden, ikke har skjedd på norsk. Boka viser imidlertid at Darwins teori brukte litt tid på å finne fotfeste blant norske naturvitere. Men etter at dette skjedde har den faglige debatten dreiet seg om detaljer, i forhold til de vidtspennende debattene i norske bøker, tidsskrift og aviser. For i hele denne perioden har evolusjonsteorien skapt mange ulike reaksjoner i Norge. Dette er jo ikke ukjent for Vårt Lands lesere.

Motstanden. Men for dem som klarer seg med den kristne dagspressen, vil nok boka by på en overraskelse. Boka inneholder nemlig nesten ingen innlegg fra disse avisene. Så de som har trodd at darwinismen først og fremst er blitt bekjempet i Dagen og Vårt Land, må tro om igjen. Det er en svakhet at boka ikke legger vekt på dette stoffet. Også en del andre teologiske skrifter mangler. Forfatterne legger likevel fram de viktigste holdningene som norske kristne har presentert, men da gjerne som innlegg i andre medier. For Vårt Land-lesere er det verdt å merke seg at evolusjons-

teorien også er blitt angrepet heftig og gjentatt av humanister og antroposofere og flere andre. Som regel er det nettopp darwinismen, teorien om gradvise endringer gjennom naturlig seleksjon, som har ført til motstand. Og det er vel ikke så rart. Mange kristne (og andre som knytter seg til høyere makter) føler at darwinismens gudløse forklaringer rokker ved fundamentet for deres skapertro. Mange humanister føler at når darwinismen beskriver at mennesket bare er gradforskjellig fra sjimpanser, så forsvinner menneskets storhet og ansvar for egne valg.

Teorien endres. Forfatterne viser at selv om de mange som angriper evolusjonsteorien gjør det av ulike grunner, så er argumentasjonen ofte ganske lik. På mange måter er argumentasjonen også den samme etter 150 år, og forfatterne spår at den vil fortsette i nye 150 år. Men i mellomtiden har selve evolusjonsteorien endret seg, og dette har stadig avstedkommet nye norske debatter. Disse endringene av evolusjonsteorien skyldes ikke den norske debatten eller tilsvarende debatter i andre land, men debatten innad i biologifaget som stadig pågår etter som nye funn og teorier framsettes. Man kan derfor tro at debattene ikke endrer debattantenes synspunkt. Men dette er sjelden debatters formål, de skal snarere tjene til å påvirke tilhørerne. I dette perspektivet kan selv debatter som gjentas uendret med få års mellomrom være nyttige. Og en bok som oppsummerer og analyserer dem blir stadig aktuell og nyttig.

Norsk teolog. Den første norske teolog som skrev om Darwin og hans utviklingslære, var Fredrik Petersen, professor i systematisk teologi ved Universitetet i Kristiania. I boka *Om Skabelsen, Opholdelsen og Styrelsen* fra 1883-85 skrev han at den som ville skjønne seg på «Nutidens videnskapelege Naturopfattelse» måtte sette seg inn i Darwins skrifter. Så tilføyer han at det er viktig at de kristne «med ufordulgt og uskrømtet Sympathi overalt støtte Opplysningens Sag, ikke blot hvor den fremtræder med Ærbø-

NY BOK

Dag O. Hessen
og Thore Lie

Mennesket i et nytt lys.

Darwinisme og utviklingslære i Norge

Cappelen

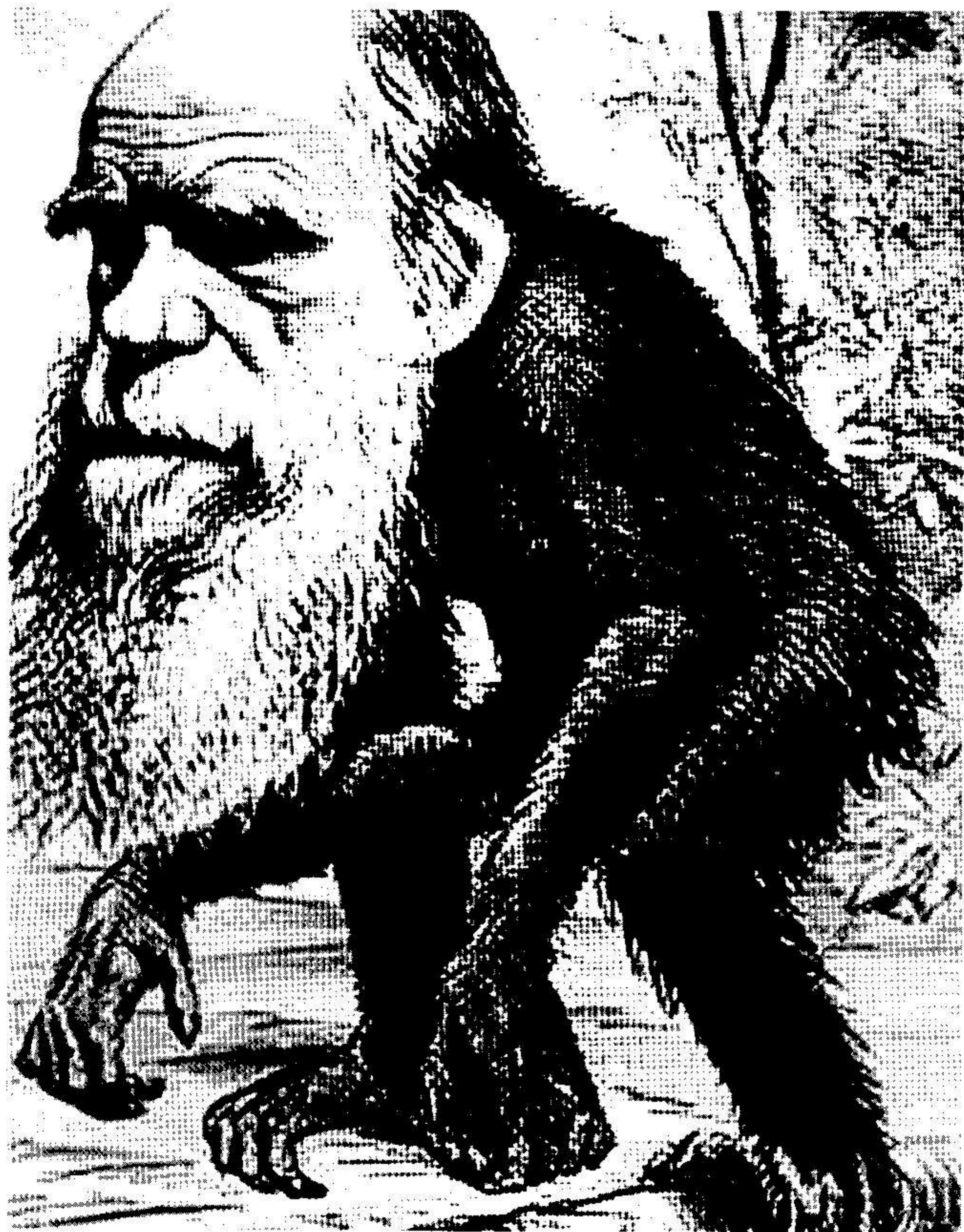
«...det er all grunn til gi dem stor ære for arbeidet med å samle og analysere alle disse debattene.»

Anmeldt av Jarl Giske

dighet for Kirken og Christendommen [...] De maa dernæst tilegne sig og indarbejde i sin christelige Tankegang de Resultater, den nuværende Forskning har brakt for Dagen.» Det er nesten som man kunne ønske at siste ord i debatten ble sagt i 1885.

Skaper unødvendig. Hva kommer det så av at darwinismen engasjerer kristne så sterkt? Mange kristne ønsker å kunne bruke den samme apologetikk som Darwin var opplært i. I sine unge år studerte han teologi og var meget opptatt av teologen Willam Paley. Paley diskuterte hvordan vi kan erkjenne Skaperen gjennom naturen, altså hva vi kan vite om Gud uten å lese om det i Bibelen. Paleys hovedargument var at hvem eller hva som helst kan skape kaos, men bare en designer kan lage noe som vitner om design. Paley sa at alle skjønner at et ur må ha en urmaker. Og siden alt levende er så mye mer full av design enn et ur, er livet et sterkt vitnesbyrd om Skaperen. Darwins bidrag til evolusjonsteorien var å bruke Paleys designargument. Man kan godt si at Paleys Natural Theology inspirerte Darwin til å oppdage Natural Selection. Paradokset er at da Darwin først hadde funnet prinsippet for det naturlige utvalg, så mistet Paleys argument for guddommelig design sin kraft: Det er ikke lenger nødvendig å bruke Skaperen for å forklare det komplekse livet. Og i 150 år har kristne opplevd at darwinismens betoning av den naturlige seleksjons skaperkraft er en trussel mot skapertroen.

darwin-debatten?

Denne tegningen av Charles Darwin som ape sto i magasinet *The Hornet*, 22. mars 1871. Dag O. Hessen og Thore Lie har samlet debatten om evolusjonsteorien som har utfordret kristne.

Baklengs apologetikk. Så hva nå? Skal vi bruke den irakiske informasjonsministers metode: Benekte at de vantro invaderer oss? Fornektelse kan ofte være en god strategi. Den er ikke sannferdig, men den kan holde liv i troen og håpet hos mange. Jeg har mer tro på baklengs apologetikk.

Naturen var gudsbevis lenge før William Paley, og også i andre reli-

gioner. Helt siden Darwin har naturens mangfold ikke vært et gyldig bevis for noen skaper, siden vi har en fullgod alternativ forklaring. Darwinismen utfordrer dermed den troende til å undersøke den alternative ruten til kunnskap om Gud: Revealed Theology. I stedet for å søke Ham i naturen, så må den troende søke guds-åpenbaringen. Da kan man vel

si at alle kristne ledere burde juble, for Darwin tvinger alle som vil tro til å søke tettere kontakt med Gud! Og har du først møtt ham personlig, så er det vel ingen kunst å tro at han også har skapt verden og ser til oss? Og hans hendes gjerninger blir også synlige igjen. For den som tror.